

UZ 300. OBLJETNICU POGIBIJE PETRA ZRINSKOG I FRANJE KRSTE FRANKOPANA

Dragi Džinbeg

Malo je koji narod u povijesti tako budno čuvao svijest o svojoj državnosti, izbornim pravima i legalitetu, a tako malo uživao svoju državnost i povijesna prava kao naš hrvatski narod. U našoj se povijesti potvrđuje Hegelova misao: »Povijest nije tlo sreće.«

Kob naše sudbine ležala je u povjerenju u legalitet, u mirenju s »pacta conventa«, u izborima stranaca, u nagodbi. Okruženi od neprijatelja sa sve četiri strane, grčevito smo se borili protiv jednoga, dok su nam drugi, istodobno dok smo za njih ginuli, otimali, uz laskave riječi, komad po komad našeg nacionalnog bića.

Hrabrost nije dopuštala hrvatskim ratnicima da potraže politička rješenja. Varljiva obećanja i škrti priznavanja legaliteta razoružavala su buntovnu svijest hrvatskih velikaša. Ni u povoljnim trenucima, stoga, nisu znali iskoristiti priliku. Pavao Šubić, pradjed Zrinskih, umjesto da se, tamo u početku 14. st., proglasi hrvatskim kraljem, dovodi Karla Anžujuskoga; Krsto Frankopan pradjed Franje Krste, umjesto da se osloni na vlastite snage, poslije mohačkog poraza, koleba se između Zapolje i Ferdinada; Jelačić, pobijedivši jednog neprijatelja, nije znao iskoristiti slabost drugoga.

Prilike nam opet nisu bile tako sklone i pogrešno bi bilo iz današnjeg stajališta suditi i potcjenjivati smione i hrabre nosioce i branitelje naše državnosti.

Svijetla stranica hrvatske povijesti pripada svakako braći Zrinski, Nikoli i Petru, i mladom Franji Krsti Frankopanu. Iako se i u njih nacionalna i politička svijest koleba između otvorene bitke za samostalnost i feudalne lojalnosti s osloncima na legalitet, u njih je prevladala ideja o stvaranju samostalne hrvatske politike. Petar obilazi južnu Hrvatsku i misli na pripajanje Vojne krajine, Nikola snuje dalekosežnu politiku o oslobođenju svih hrvatskih zemalja. Zanimljiva je njegova ocjena političkog trenutka. Turci, izjavljuju on nizozemskom putopiscu Tollu, ne će predstavljati za nas nikakvu opasnost. Poslije uzmarka Turaka preostaje Beč i Mleci, kao elementi opasnosti. Talijanske snage za nas ne dolaze u obzir, politika Louisa XIV neiskrena je i egocentrična. Osim na sebe, mi ne možemo računati ni na koga.

Braća Zrinski su dobro uočili da je Beč opasniji od Carigrada.

Tako kritična ocjena političke situacije i povjerenje u vlastite snage obećavali su sigurnu pobjedu. Sreća nas je, međutim, iznevjerila. Nikola neobjašnjivo pogiba u lovu 1664. Petar, ostavši sam, traži saveznika. I kad ga je Zapad, kako je Nikola predvidio, iznevjerio, odlučuje se na posljednju kartu: traži politički savez s dojučerašnjim neprijateljem. Beč je, shvatio je, nacionalno opasniji od Carigrada.

Epilog je poznat. Jedan od najsmjelijih ratnika u našoj povijesti, ban Petar Zrinski, kad pothvat nije uspio, stavlja mač u korice i ponovno računa na pravdu i legalitet. — Petar i Krsto plaćaju još jednom, svojim glavama, naš politički danak.

Nije teško iz današnje perspektive ocijeniti tijek hrvatske povijesti, donijeti negativne i pozitivne sudove. Postavimo li se u određeno vrijeme i prilike, stvari često poprimaju drugačiji izgled. Pa ipak, možemo se u jednome složiti: politika Zrinskih i Frankopana, u svom plemenitom zanosu, bila je hrvatska politika. Upravo zato oni su punih 300 godina simbol hrvatskog nacionalnog duha i državnosti.